

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Людмил Любомиров Георгиев, зам.-ректор по НИД и МД в НБУ, последна хабилитация в п.н. 3.7. Администрация и управление, председател на научното жури по конкурс обявен в ДВ бр.98/15.12.2015 г., с единствен кандидат гл. ас. д-р Юлияна Чавдарова Гълъбинова, за заемане на адемичната длъжност «доцент» в професионално направление

3.7. Администрация и управление (кохезионна политика и регионално развитие), област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

I. Съответствие на кандидатурата на гл.ас. д-р Юлияна Чавдарова Гълъбинова на изискванията на Закона и степен на покриване на Критериите и показателите за оценяване при провеждане на конкурс от научно жури на НБУ

Конкурсът за доцент по професионалното направление 3.7 Администрация и управление (кохезионна политика и регионално развитие) е обявен по установения законов ред за нуждите на департамент „Публична администрация“ в Нов български университет

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Гълъбинова. Представената документация по конкурса отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Взети са под внимание и допълнителните изисквания на НБУ изразени в специален документ към Наредба за развитие на академичния състав на НБУ - „Критерии и показатели за оценяване при провеждане на конкурс от научно жури“.

II. Изследователска дейност и резултати.

За нуждите на конкурса д-р Гълъбинова е представила:

Монографии	1
Студии	3
Статии	6
Научни доклади	17
Участие в проекти	2
ВСИЧКО	29

1. Оценка на монографичния труд.

Представеният монографичен труд е в обем от 486 стр., включващи: Въведение, осем глави, Заключение, Списък на използваните съкращения, Приложения и Библиография. Текстът е онагледен с 72 таблици, 24 диаграми, и 6 карти. В приложение са представени: 24 таблици, 4 диаграми и 2 карти.

Монографията е посветена на процеса на сближаване на европейските региони по социално-икономическо развитие и жизнено равнище.

Общи бележки:

Избраното заглавие и съдържанието на монографията отговарят на изискванията за актуалност, научност, целенасоченост и приложимост.

Обемът на работата позволява разгръщането на избраната от авторката методика за изследване и изследователските подходи, особено на сравнителния метод и многомерния анализ.

Използваният език е терминологично издържан. Трудът не съдържа груби фактологически и методологически грешки, както и двусмислени изрази, които да смущават възприемането на защитаваните тези и научни твърдения.

Анализите, резултатите и изводите на монографичното изследване имат своята научна стойност и могат да послужат на заинтересовани институции, в т.ч. Управляващи органи на оперативните програми, Регионални съвети за развитие, консултантски и неправителствени организации и др.

Характерът на труда изисква събирането и обработването на голям обем статистически данни и фактология и представянето им в различна степен на компактност и оформеност спрямо съдържанието на отделните глави, което би създавало впечатление у неспециалисти, че работата е твърде зависима от съществуващата статистика по темата. В голяма степен това е така, но в случая достойнството на труда **не трябва да се търси** в представената като основа за твърденията емпирика, а в интерпретирането и, и в направените обобщения, които правят съдържанието съвременно значимо.

Монографията притежава ясна методологична и методическа насоченост, макар и съсредоточена основно върху един статистически метод – многомерното скалиране.

Личат пасажи от книгата, в които авторката се е заровила със стръв, анализирайки фактите, което създава впечатление за професионална привързаност и призваност.

В работата много добре личи, макар че не е изразен експлицитно, един проблем, към извеждането и подчертаването на който съм пристрастен, а именно – противоречието свързано с разминаването на усилията за изравняване на различията в икономическото развитие на отделните европейски региони и намаляването на резултатността от тези усилия чрез присъединяването във европейското политико-икономическо пространство на нови слабо развити постсоциалистически държави.

Направените изводи са верни и теоретично защитени.

Оценка на приносите в монографичния труд:

Оценката на предложения монографичен проект води до открояването на следните приноси:

1. Извършено е задълбочено проучване на научна литература, значителен брой регламенти, доклади и анализи на Комисията на Европейските общности и на

Евростат, с което е авторката доказва, че т.н. NUTS региони от ниво две се ползват за социално икономически изследвания още от далечната 1961 г.

2. Обобщени са съществуващите определения и представи за термина „регион“, и е предложена авторска дефиниция (стр. 17-18) с достатъчно универсален характер, за да може да обслужи разнообразието от приложенията му.

3. Доказана е тезата, че използването на финансови средства от СКФ в България в първия програмен период 2007-13 г. е в противоречие с основния принцип на европейската Кохезионна политика – подкрепа на изоставащите в развитието си региони и намаляване на регионалните различия чрез инвестиции в сближаване. Усвояването на средствата от европейските фондове в България през 2007-13 г. противоречи още и на практиката в останалите държави – членки на ЕС за два програмни периода (2000-06 и 2007-13 г.), където ресурса се разпределя приоритетно за най-необлагодетелстваните NUTS 2 региони.

4. Открити са две основни категории региони в рамките на Европейския съюз - първата от тях кореспондира със съвременните тенденции в развитието на процесите на децентрализация, а втората категория е тази, която се използва за статистически цели и за провеждането на европейската Кохезионна политика.

5. Систематизирани са принципите на NUTS номенклатурата на европейските статистически единици.

6. Разграничени са подходите за създаване NUTS региони от ниво две в „старите“ и „новите“ страни членки на ЕС. Формираните до 2003 г. NUTS 2 европейски региони (преди разширяванията от 2004 г. и 2007 г.) са създадени на базата на посочени от петнайсетте (по онова време) страни членки териториални единици, т.е. те отразяват политическата воля и поднационалната административната структура, която получава одобрението на Европейската Комисия.

7. Извършен е анализ на всички 270 европейски региона от ниво NUTS 2 в 27 държави – членки на ЕС (изключена е Хърватия) за четиринадесет годишен период, който кореспондира с двата програмни периода на политиката за сближаване (2000-06 и 2007-13 г.).

8. Осъществено е съпоставително изследване на същността, спецификите, предизвикателствата, целите, финансовия ресурс, фондовете, планирането, програмирането и управлението на средствата, с които разполага европейската Кохезионна политика в последните два програмни периода – 2000-06 г. и 2007-2013 г. В резултат от изследването авторът прави важни изводи относно значението на политиката, предприетите реформи, приоритетното насочване на средства от Структурните фондове към необлагодетелстваните региони от ниво NUTS 2 (с БВП по-малък от 75% от средния за Общността) и разработването на оперативни програми, чрез които се реализира идеята за сближаване в рамките на държавите членки.

9. Извършено е мащабно проучване на реализацията на европейската политика за сближаване във всяка една от двадесет и седемте страни – членки на ЕС в два програмни периода – 2000-06 г. и 2007-2013 г. Проучването осигурява данни за разпределението на предоставения от Структурните фондове ресурс по национални, регионални и мултирегионални оперативни програми. Установено е, че Дания,

Словения, Румъния и България са единствените страни от ЕС 27 без регионални оперативни програми.

10. Разграничени са три категории страни членки – такива, които разпределят изключително висок процент от финансовия ресурс за инвестиции на ниво NUTS 2, други, които заделят по-малко средства в процент от общия бюджет за упоменатото териториално ниво и трети, които в рамките на двата програмни периода изпълняват само национални оперативни програми. Категоризацията се основава на авторово изследване на разпределението на средствата по региони от ниво две в двата програмни периода, което е обвързано с два показателя – БВП и броя на населението. Анализът налага категорично извода, че във всички държави с регионални и мултирегионални оперативни програми (РОП и МРОП), регионите с високи нива на БВП разполагат със значително по-малко ресурс в сравнение с изоставащите NUTS 2 единици.

11. Изследвана е връзката между наличието на децентрализирана административно-териториална структура (самоуправляващи се региони) в страните членки и управлението на регионалните оперативни програми. Установено е, че и в двата програмни периода в по-голямата част от страните с РОП и МРОП – общо десет на брой, програмите се ръководят по децентрализиран начин, като управляващи органи на регионалните оперативни програми са властите на самоуправляващите се административно-териториални единици (за Германия, Австрия и Белгия – федералните провинции). В останалите държави членки – Финландия, Испания, Швеция, Португалия, Гърция, Словакия и Унгария, РОП и МРОП се управляват централизирано от ресорни министерства.

12. Извършено е проучване на нормативната рамка и стратегическите документи, имащи отношение към политиката за регионално развитие в Република България. Проучването констатира, че в Конституцията на страната ни, трите поредни закона за регионално развитие, двете национални стратегии за регионално развитие, Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-13 г. и др., разработени в периода 1991-2012 г., е поет ангажимент за намаляване на различията между българските райони от ниво две, както и постигане на икономическо, социално и териториално сближаване. Последващият анализ по седем показателя с висока степен на значимост при оценяване на социално-икономическата ситуация на регионално ниво в нашата страна и при реализацията както на европейската Кохезионна политика, така и на стратегия „Европа 2020“ доказва, не само че заложената цел за изравняване на различията и постигането на прелом в развитието на българските NUTS 2 райони не е постигната, а напротив – в изследвания тринадесетгодишен период междурегионалните различия в България са нараснали значително.

13. Изследвани са резултатите от реализацията на седемте оперативни програми, които България изпълнява през програмен период 2007-13 г., тъй като средствата от европейските Структурни фондове са един от основните финансови източници за постигане на изравняване на нивата на различия между българските райони от ниво две. Основният акцент на анализа е поставен върху реализираните проекти и размера на усвоения финансов ресурс по райони от ниво две. В резултат от изследването авторът констатира, че най-много средства за реализиране на проекти (39,4% от одобрените проекти за програмен период 2007-13 г. - почти 6,3 млрд. евро) получава най-добре

икономически развития български регион, чийто БВП през 2011 г. достига 78% от средноевропейския – Югозападен район.

14. Монографичното изследване на д-р Гълъбинова е ценно и с това, че за съжаление, потвърждава тенденциите, които през далечната 1983 г. тогавашните доц. д-р Митко Генешки, гл.ас. Людмил Георгиев и ас. Иван Събев очертават, изследвайки степента на социално-икономическо развитие на 28-те окръга в страната и мобилността на промишленото производство. Тя е, че няколко силно развити окръга се групират с близки стойности в горните нива на развитост, а групите от средно и слабо развитите окръзи за период от 10 г. се отдалечават от групата на силно развитите, като също се раздалечават помежду си. Тенденция, продължена, задълбочена и констатирана в монографичния труд 32 години по-късно на по-високо териториално ниво – NUTS-2.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации.

За нуждите на конкурса кандидатката е приложила 3 студии и 6 статии, които могат да се групират по съдържание в следните няколко направление:

- а) Политики за регионално развитие – студии №1, №5 и статии № 3, 4, 6 и 7
- б) Организация и реорганизация на територията и териториалното управление – студия №2 и статии № 8 и 9

Студиите и статиите са публикувани в реферирани и рецензирани научни издания. Три от статиите са на английски език.

- Студия „Резултати от прилагането на кохезионната политика на ЕС за периода 2007-2013 г.“, София, 2012 г. Основната защитена и доказана от авторката теза е, че в периода 2007-2009 г. се наблюдава много ниска степен на усвояемост на финансовия ресурс по седемте оперативни програми, за разлика от следващия период 2010 – средата на 2012 г. е постигнат значителен напредък и ускоряване на договорирането и разплащането на средства от европейските фондове. Анализирани са причините за двете състояния и са посочени мерки за избягване на подобни несъответствия в бъдеще.
- Студия „Прилагане на Кохезионната политика на ЕС: казусът България“ изследва промените в основните количествени параметри на развитието на шестте региона на равнище NUTS-2 и последиците от по-скоро деформирането им, отколкото от хармонизирането им. Важният принос е свързан с доказването на пагубната тенденция, конфронтираща хармонизирането и устойчивото развитие, а именно – концентрацията на населението от всичките пет региона в пределите на Югозападния регион и по-конкретно в гр. София, и обезнаселяването на Северозападния и Северния-централен регион, и последиците от това.
- Много съществен теоретичен принос имат изследванията в студията „Възникване, регламентация и специфики на европейските NUTS региони.“ Те се изразяват най-вече в анализа на същността на европейските региони, създадени по Номенклатура на териториалните статистически единици (NUTS региони), в т.ч. нормативна регламентация, принципи и спецификите им в страните от Централна и Източна Европа, което превръща направените в статията изследователски изводи във важно приложими за страни, на които предстои присъединяване и адаптиране на класификацията на съществуващото

административно-териториално устройство към тази на ЕС, чрез налагане на нови поднационални административни единици.

- В останалите приложени 6 статии по конкурса са постигнати приноси свързани с: доказване на предимствата на процеса на децентрализация на управлението в страната; организирането на ефективното противодействие на корупцията на различните териториални нива, чрез системата от органи, имащи възможност да осъществят подобно въздействие; прилагането на новата кохезионна политика на ЕС за развитието на българските региони; изследване на особеностите на регионалните аспекти на стратегия Европа 20-20;

3. Цитирания.

Трудове на д-р Гълъбинова са цитирани в авторитетни публикации 4 пъти, като всички цитирания се отнасят за различни нейни трудове. Цитиранията обхващат съществени гледни точки на д-р Гълъбинова.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти, и приложение на получените резултати в практиката.

Д-р Гълъбинова участвала в два изследователски проекта с подчертан приложен характер. Единият от тях е с международна значение (проект 144889-Tempus-2008-RS-JPCR „Развитие на обучението по публична администрация и мениджмънт в Сърбия“ – Белград, Сърбия, 2011 и 2012 г). Конкретното и участие се изрази в прилагането на опита на Центъра по Публична администрация при изграждането на аналогична програма за обучение в 4 сръбски университета, в частта: съответствие на програмите за обучение по публична администрация с европейските стандарти. Проектът е приет с отлична оценка от Европейската комисия.

Вторият проект, „Студентски практики“ BG051PO001-3.3.07-0002 по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд – 2013-15 г., е точното поле за практическо приложение на експертните и възможности в областта на конкурсната претенция и в него тя заема позицията на водещ функционален организатор и експерт.

III. Учебна и преподавателска дейност.

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул „MOODLE – НБУ“, осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти.

Учебно-преподавателската ангажираност на кандидатката е висока и е оценена, както се вижда от анонимното студентско оценяване – с много висока оценка 4, 81, при максимална оценка 5.

Високата оценка за тази дейност свързвам най-напред с приносът на кандидатката в развитието и усъвършенстването на курсовете и програмите. За оценявания период тя е разработила и актуализирала 22 учебни курса в електронния обучителен модул „MOODLE – НБУ“, от които 13 аудиторни и 9 извънаудиторни.

Изпълнението на изискванията за публикации на учебни материали в книжен вид и в електронния обучителен модул “Moodle НБУ” през периода на

атестиране надхвърля 100% (съгласно *справка за дългосрочно атестиране за период 2009/10 – 2015/16 учебни години, изготвена от отдел „Информационни технологии“, направление „Развитие и поддръжка на ИИС“, и отчети за 2009/10 – 2015/16 учебни години, предоставени от администрацията на Факултета за базово образование*).

Д-р Гълъбинова е **преизпълнила** нормата за учебна заетост (аудиторна и извънаудиторна) през периода на атестиране (съгласно *справка за дългосрочно атестиране за период 2009/10 – 2015/16 учебни години, изготвена от отдел „Информационни технологии“, направление „Развитие и поддръжка на ИИС“, и отчети за 2009/10 – 2015/16 учебни години, предоставени от администрацията на Факултета за базово образование*).

За анализирания период, според цитираната по-горе справка, претендентката е осъществила научно ръководство на 40 бакалавърски и магистърски тези, рецензирала е 14 бакалавърски и магистърски тези, и е участвала като член на държавна изпитна комисия в 35 комисии.

Научен ръководител е на отчислен с право на защита докторант към Департамента по публична администрация – Ваня Банкова-Борисова (*документацията на докторанта е на разположение в Магистърски факултет*).

IV. Административна и обществена дейност.

Д-р Гълъбинова има многократно надвишаваща изискванията на подобна оценка административна и обществена дейност. Тя произтича от заеманите високоотговорни длъжности, които тя зае, благодарение на значителните и организационни способности и произтичащото от тях доверие на ръководството на университета. В административно отношение към момента на оценяването, тя е ангажирана с качествено си мнение в следните комисии и съвети: и.д. декан на Бакалавърски факултет; член на Академичния съвет на НБУ; член на Ректорския съвет на НБУ; член на Комисията за развитие на академичния състав на НБУ; член на Комисията за признаване на образователни степени придобити в чужбина към Зам. ректора по научноизследователската дейност и международната дейност; член на Комисията за стипендии към Зам. ректора по учебната дейност; член на Комисията по качеството към Зам. ректора по качеството и акредитацията; член на Факултетния съвет на Факултета за базово образование; член на Комисията за акредитация към Факултета за базово образование. Била е програмен директор към Департамента по публична администрация; директор на БП “Администрация и управление” (I и II година);

Д-р Гълъбинова е активен и полезен член на департаментния съвет и участник в акредитационния процес на университетско и департаментно равнище.

V. Лични впечатления от кандидата.

Познавам кандидатката от 1996 г. като студентка в УНСС по специалността „Управление на териториалните системи“. От тогава до момента съм бил свидетел и в много случаи оценител на нейните личностни, академични и административни изяви и ангажименти. Тя е човек с подчертано и безрезервно изразено лично мнение, критично мислещ и защитаващ лоялно интересите на

университета. Това ми дава пълното основание да определя кариерата и до момента като коректна и заслужено успешна.

По косвени впечатления правя заключението, че д-р Гълъбинова има семейство със споделени ценности и е отлична домакиня и майка.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

В публикациите си д-р Гълъбинова е повдигнала множество важни за теорията и практиката въпроси. Същевременно, именно поради техния голям брой е подценила окончателната обосновааност на макар и малка част от тях. Това ми дава основание да направя следните препоръки:

1. Необходимо е при изразяването на толкова ясни твърдения, като липсата на усвояемост на средствата от седемте оперативни програми и най-вече след въздействието на Кохезионния фонд, да се изследва, или поне да се каже, защо при толкова продължителен период на висока степен на усвояване в Испания, Португалия, Ирландия и Гърция, различията в жизнения стандарт между тази група и групата на лидерите в Съюза, като Германия, Франция, Великобритания и др. се задълбочава. Каква е причината да се случва така?

2. Да се постави въпроса, а по-късно при друга публикация да се изследва, защо средствата по Финансовия инструмент за ориентиране на рибарството е с най-ниска усвояемост, и защо България, въпреки цялата си северна граница, която е голяма река и цялата си източна граница, която е море, е с най-ниската консумация на риба и производство на рибни консерви от всички страни-членки на ЕС?

3. Би било научно любопитно и регионално политически коректно в студията си, посветена на прилагането на кохезионната политика в България, да се анализира състоятелността на границите на българските региони на равнище NUTS-2 и да се коментира въпроса защо Северният Централен район се простира чак до Силистра, а „пропуска“ Плевен и Ловеч? И защо Стара Загора е включена в пределите на Югоизточния регион? Дали този вид чиста субективност на териториалното деление, за да се отговори на количествените параметри за регион от този клас, помагат за управлението на социално-икономическите процеси или обслужва само една „успокояваща погледа“ статистика?

4. Двата важни изследователски резултата, до които достига претендентката - концентрацията на населението от всичките пет региона в пределите на Югозападния регион и по-конкретно в гр. София, и обезнаселяването на Северозападния и Северния-централен регион, би трябвало да доведат до предложения за промяна на броя и границите на регионите на равнище NUTS-2.

5. Един от недостатъците на някои от направените анализи, които има своето статистическо обяснение и информационно неудобство, и трябва да се избягва, е свързан с използването на нееднакви периоди при изследването на различни показатели, което влошава качеството на сравнимостта и точността на изводите. (Например: табл. 1 на студията „Прилагане на Кохезионната политика на ЕС: казуусът България“).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Вследствие на направения критичен анализ на представените трудове по конкурса, определям съвкупността от научни и научно-приложни приноси като надграждащи и развиващи съществуващите знания по заявената тема. Този извод, заедно с качествената и отговорно упражняваната преподавателска, експертна и организационна дейност на кандидатката в полза на НБУ, ми дават категоричното основание да предложа на уважаемите членова на научното жури, да бъде присъдена на гл. ас. д-р Юлияна Гълъбинова академичната длъжност «доцент».

27.03.2016 г.

Председател на научното жури:

гр. София

(проф. д-р Л. Георгиев)